

Dr. Mārtiņa Lutera 95 tēzes

Patiesā mīlestībā (bez jebkādiem sava goda meklējumiem), dedzīgi vēlēdamies atklāt patiesību, godājamais tēvs Mārtiņš Luters, Vitenbergas augustīnietis, brīvo mākslu un Svēto Rakstu maģistrs ar Dieva žēlastību ir nolēmis sniegt šos izteikumus par grēku atlaidēm, lai aizstāvētu savus uzskatus diskusijā ar sludinātājordeņa brāli Johanu Tecelu: tādēļ tie, kuriem nav iespējams klātienē pārrunāt ar viņu šīs lietas, tiek lūgti tās noskaidrot ar šī raksta starpniecību.

Mūsu Kunga Jēzus Kristus vārdā, āmen.

Diskusija par grēku atlaides spēka izskaidrojumu

1. Mūsu Meistars un Kungs Jēzus Kristus, sacīdams: "Atgriezieties no grēkiem", grib, lai visa ticīga cilvēka dzīve uz zemes būtu pastāvīga jeb nepārtraukta atgriešanās no grēkiem.
2. Šie vārdi nav jāsaprot tā, it kā tie būtu sacīti par grēknožēlas sakramentu, proti, grēksūdzi un gandarīšanu, kas notiek ar priesteramata starpniecību.
3. Tomēr Kristus grib, lai ar šiem vārdiem tiktu saprasta ne tikai iekšēja grēku nožēla: jā, iekšēja grēku nožēla kļūst maznozīmīga un nav īsta nožēla, jo tā nenes līdz ar ārēju miesas apspiešanu dažādos veidos.
4. Tādēļ nožēla un ciešanas grēku dēļ, tas ir, patiesa atgriešanās, turpinās tik ilgi, kamēr vien cilvēks jūt nepatiku pret sevi pašu, proti, līdz šīs dzīves beigām un ieiešanai mūžīgajā dzīvošanā.
5. Pāvests negrib un nevar nevienam atlaist kādu citu sodu kā vien to, ko viņš ir uzlicis pats pēc sava prāta vai saskaņā ar kanonu, tas ir, pāvesta priekšrakstiem.
6. Pāvests nevar piedot pārkāpumus citādi kā vien – pasludinot un apstiprinot, ka Dievs tos piedēvis; bet pāvestam tas jādara tikai tajos gadījumos, kad šādas tiesības ir tieši viņam. Tie ir gadījumi, kuros, ja tie tiktu atstāti bez ievērības, vainīgajam viņa pārkāpums paliktu nepiedots.
7. Dievs nevienam nepiedod pārkāpumu, vienlaikus neprasīdams pilnīgu pazemību un nepakļaudams viņu priesterim, savam vietniekam.
8. Canones poenitentiales, tas ir, noteikumi par to, kā jāšūdz un jānožēlo grēki, ir jāattiecina vienīgi uz dzīvajiem; no mirstošajiem šo noteikumu burtisku ievērošanu nevar prasīt.

9. Tādēļ Svētais Gars mums ir labi darījis, likdams, lai pāvests savos dekrētos jeb likumos arvien noteiktu izņēmumus nāves tuvuma un ārkārtējas nepieciešamības gadījumos.
10. Tie priesteri, kuri mirstošiem cilvēkiem patur spēkā *Poenitentias canonicas* – tas ir, grēknožēlu šķīstītavā, lai tur notiktu gandarīšana –, rīkojas nesaprātīgi un ļauni.
11. Šī nezāle – uzskats, ka grēknožēla un gandarīšana, kuru uzliek par pienākumu kanoni jeb noteikumi, ir jāpārvērš šķīstītavas grēknožēlā un ciešanās – ir tikusi iesēta, kamēr bīskapi gulēja iemiguši.
12. Senlaikos *canonicae poenae*, tas ir, grēknožēla jeb gandarīšana par izdarītajiem grēkiem, ir tikusi noteikta nevis pēc, bet pirms absolūcijas – lai pārbaudītu, vai sirds satriektība un nožēla ir patiesa un godīga.
13. Mirstošie ir gandarījuši par visu ar savu nāvi jeb miršanu; viņi ir miruši kanona prasībām jeb noteikumiem, tādēļ būtu taisnīgi viņus no tiem atbrīvot.
14. Mirstoša cilvēka nepilnīgā dievbijība vai nepilnīgā mīlestība nenovēršami nes sev līdzīgas izbailes; jo mazāk ir mīlestības, jo lielākas bailes.
15. Šīs bailes un šausmas pašas par sevi – nemaz nerunājot par citām lietām – ir pilnīgi pietiekamas, lai radītu šķīstītavas mokas un ciešanas, jo izbīlis un izmisums ir tik tuvu viens otram.
16. Elle, šķīstītava un debesis, šķiet, savstarpēji atšķiras tādā pašā mērā kā pilnīgs izmisums, stāvoklis tuvu izmisumam un drošība.
17. Šķiet, ka šķīstītavā, mazinoties dvēseļu bailēm, mīlestībai tajās būtu jāpieaug un jāpieņemas spēkā.
18. Šķiet, nekādi stingri pamatojumi, nedz Rakstu vārdi neaplicina to, ka šķīstītavā dvēseles atrastos ārpus nopelnu krāšanas vai mīlestības pieaugšanas stāvokļa.
19. Tāpat šķiet nepierādīts tas, ka šķīstītavā visas dvēseles būtu vismaz pārliecinātas par savu pestīšanu un brīvas no raizēm, – lai gan mēs par savu pestīšanu esam pilnīgi pārliecināti.
20. Tādēļ pāvests nedomā, ka vārdi “pilnīga visu moku atlaišana” nozīmētu, ka cilvēks tiek pilnībā atbrīvots no visām mokām, bet gan – tikai no tām, kuras pats pāvests ir uzlicis.

21. Tādēļ maldās atlaižu sludinātāji, kuri apgalvo, ka ar pāvesta atlaides palīdzību cilvēks topot brīvs no visām mokām un atpestīts.

22. Jā, pāvests neatbrīvo dvēseles no mokām šķīstītavā par to, ko tām, saskaņā ar kanonu, šajā dzīvē būtu vajadzējis nožēlot un atlīdzināt.

23. Ja vispār kādam varētu atlaist visas mokas, tad, protams, tikai pašiem pilnīgākajiem, tas ir, pavisam nedaudziem.

24. Tādēļ lielākā daļa ļaužu tiek piekrāpti ar brīnišķīgo apsolījumu, kas tiek dots visiem bez kādas izšķirības, iegalvojot vienkāršajam cilvēkam, ka viņš ir atpirkts no visām mokām.

25. Vara pār šķīstītavu pāvestam visādā ziņā ir tieši tāda pati kā ikvienam bīskapam un mācītājam savā bīskapijā un draudzē, pie saviem ļaudīm.

26. Pāvests rīkojas pareizi, dāvādams dvēselēm piedošanu ne atslēgu amata spēkā (kura viņam nav), bet gan – sniegdams to kā palīdzību un aizlūgšanu.

27. Ir cilvēki, kas sludina cilvēku izdomātas blēņas, apgalvodami, ka, tiklīdz grasis skanēdams iekrīt lādē, dvēsele tajā pašā brīdī izlido no šķīstītavas.

28. Ir gan tiesa, ka, tiklīdz grasis nošķind lādē, alkatība ir klāt un pieņemamas spēkā; turpretī palīdzība vai baznīcas aizlūgšana ir vienīgi Dieva ziņā – Viņš atbild pēc sava prāta un labpatikas.

29. Kurš gan zina, vai visas dvēseles šķīstītavā tiek atpestītas, kā tiek apgalvots par Sv. Severīnu un Paskālu?

30. Nevienš nevar būt pārliecināts, ka viņa patiesā grēku nožēla un ciešanas ir pietiekamas; vēl jo mazāk kādam iespējams būt pārliecinātam, ka viņš saņēmis pilnīgu visu grēku piedošanu.

31. Reti gadās sastapt cilvēku, kura nožēla un ciešanas grēku dēļ būtu patiesas; tikpat reti var sastapt kādu, kuru grēku atlaide patiesi būtu atpestījusi, proti, šādu cilvēku ir ļoti maz.

32. Tie, kuri iedomājas, ka atlaižu vēstuļu dēļ var būt droši par savu pestīšanu, nonāks velna nagos līdz ar saviem skolotājiem.

33. Ikvienam ir tiesības būt piesardzīgam un uzmanīties no tiem, kuri saka: pāvesta atlaides esot augstākā un vērtīgākā Dieva žēlastība jeb dāvana, caur kuru cilvēks tiek samierināts ar Dievu.

34. Jo grēku atlaižu žēlastība ņem vērā tikai gandarīšanas mokas, ko paši cilvēki izdomājuši un sev uzkrāvuši.

35. Nekristīgu mācību sludina tie, kas apgalvo, ka cilvēkiem, kuri grib atpestīt dvēseles no šķīstītavas ar grēksūdzes vēstuli palīdzību, nožēla un ciešanas nav nepieciešamas.

36. Ikviens kristietis, kas nožēlo savus grēkus un kam tie rada ciešanas, arī bez atlaižu vēstulēm saņem pilnīgu piedošanu un tiek atbrīvots no savas vainas un mokām.

37. Ikviens patiess kristietis – vai viņš būtu dzīvs, vai miris – ir visu Kristus un baznīcas dārgumu līdzmantinieks – tā ir Dieva dāvana, kas nav saistīta ar atlaižu vēstulēm.

38. Tomēr pāvesta piedošana un tās pasludināšana nekādā ziņā nav nonicināma. Kā jau esmu sacījis, viņa piedošana ir Dieva piedošanas pasludinājums.

39. Arī visizglītotākajiem teologiem ir ārkārtīgi grūti ļaužu priekšā vienlaikus slavēt kā grēku atlaižu lielo vērtību, tā arī patiesu grēku nožēlu un ciešanas grēku dēļ.

40. Patiesa grēku nožēla un sirds ciešanas meklē un mīl sodu; turpretī bagātīgā atlaižu izdalīšana atlaiž sodu, tā ka sods jau var radīt niknumu – vismaz dažos gadījumos.

41. Ir jābūt uzmanīgiem, sludinot par pāvesta grēku atlaidēm, lai vienkāršajiem cilvēkiem neradītu maldīgu priekšstatu, it kā šīs atlaides būtu pārākas vai labākas par citiem mīlestības darbiem.

42. Ir nepieciešams mācīt kristiešiem, ka pāvesta nodoms nav pielīdzināt atlaižu saņemšanu kādam žēlastības darbam.

43. Ir jāmāca kristiešiem, ka tas, kas dod dāvanas nabagiem vai aizdod trūkuma cietējiem, dara labāk nekā tas, kurš iegūst grēku atlaides.

44. Jo mīlestības darbi vairo mīlestību, un cilvēks kļūst dievbijīgāks; turpretī grēku atlaide nedara viņu labāku, bet tikai drošāku un brīvāku no mokām jeb soda.

45. Ir jāmāca kristiešiem, ka tas, kas, redzēdams, ka viņa tuvākais cieš trūkumu, nepievērš tam uzmanību, bet pērk atlaides, nav vis saņēmis pāvesta atlaidi, bet gan – uzkrāvis sev Dieva nežēlastību.

46. Ir jāmāca kristiešiem, ka tiem, kas nav pārlietu bagāti, ir pienākums paturēt savā namā tik, cik nepieciešams iztikai, nekādā ziņā neatdodot pēdējo grēku atlaižu pirkšanai.

47. Ir jāmāca kristiešiem, ka atlaižu pirkšana ir brīvprātīga lieta, kuru nevar pavēlēt.

48. Ir jāmāca kristiešiem, ka pāvestam, izdalot grēku atlaides, sirsnīgas lūgšanas ir daudz vairāk vajadzīgas nekā nauda.

49. Ir jāmāca kristiešiem, ka pāvesta atlaides var nākt par labu tikai tad, ja cilvēks nebalsta tajās savu paļāvību; nav nekā postošāka, kā – paļaujoties uz grēku atlaidēm, zaudēt bijību Dieva priekšā.

50. Ir jāmāca kristiešiem, ka pāvests, ja zinātu par ļaunumu, ko sarīkojuši atlaižu sludinātāji, labprātāk ļautu, lai Sv. Pētera katedrāle nodeg, pārvērdamās pelnu kaudzē, nekā liktu to uzcelt no savu avju ādām, miesas un kauliem.

51. Ir jāmāca kristiešiem, ka pāvests – saskaņā ar savu pienākumu – labprāt izdalītu ļaudīm visu savu naudu, pat tad, ja viņam nāktos pārdot Sv. Pētera katedrāli, – tiem pašiem ļaudīm, kurus daži atlaižu sludinātāji tagad ir gatavi naudas dēļ nonāvēt.

52. Paļauties uz savu pestīšanu atlaižu vēstuļu dēļ – tā ir nekam nederīga lieta un vieni vienīgi meli – arī tad, ja komisārijs (vai atlaižu pārvaldnieks), jā, pats pāvests gribētu likt par to ķīlā savu dvēseli.

53. Tie, kas atlaižu sludināšanas dēļ pilnīgi aizliedz citās baznīcās sludināt Dieva vārdu, ir Kristus un pāvesta ienaidnieki.

54. Dieva vārdam tiek darīta netaisnība, ja sprediķī grēku atlaidēm velta tikpat daudz vai vēl vairāk laika nekā Dieva vārda sludināšanai.

55. Pāvesta nodoms varētu būt vienīgi šāds: ja grēku atlaides (kas ir mazāk nozīmīga lieta) tiek slavētas ar vienu zvanu, vienu ceremoniju un greznumu, tad Evaņģēlijs (kas ir svarīgākā lieta) jāpagodina un jāslavē ar simt zvaniem, simt ceremonijām un simtkārt lielāku greznumu.

56. Baznīcas dārgumi, no kuriem pāvests izdala grēku atlaides, Kristus draudzei nav ne skaidri nosaukti vārdā, ne darīti pazīstami.

57. Tas, ka tie nav laicīgi, miesīgi labumi, ir skaidri redzams, vērojot, ka daudzi sludinātāji tos nelabprāt dod citiem, bet tikai sakrāj.

58. Tie arī nav Kristus un svēto nopelni; jo šie nopelni nepārtraukti, bez pāvesta līdzdalības, sagādā žēlastību iekšējam cilvēkam, vienlaikus nesot krustu, nāvi un elli ārējam cilvēkam.

59. Sv. Laurencijs par baznīcas dārgumu ir nosaucis nabadzīgos, kas ir baznīcas locekļi; taču viņš ir lietojis apzīmējumu, kurš bija ierasts viņa laikos.

60. Mēs, zinādami drošu pamatojumu, bez pārgalvības vai vieglprātības sakām, ka šis dārgums ir baznīcas atslēgu vara, kas baznīcai dāvāta Kristus nopelna dēļ.

61. Jo ir skaidrs, ka atbrīvošanai no mokām tajos gadījumos, kas ir pāvesta ziņā, pietiek ar pāvesta varu vien.

62. Īstais, patiesais baznīcas dārgums ir Dieva godības un žēlastības svētais Evaņģēlijs.

63. Šis dārgums – gluži saprotamā veidā – modina arī vislielāko nelabvēlību un naidu, jo tas dara pirmos par pēdējiem.

64. Turpretī grēku atlaižu dārgums, protams, šķiet vistīkamākais; jo tas ļauj pēdējiem būt pirmajiem.

65. Tādēļ Evaņģēlija dārgumi jau izsenis ir bijuši tīkli, ar kuriem zvejoti bagāti, pārtikuši ļaudis.

66. Turpretī grēku atlaižu dārgumi ir tīkli, ar kuriem šajos laikos tiek zvejotas cilvēku bagātības.

67. Grēku atlaidi, ko sludinātāji dēvē par lielāko Dieva žēlastību, varbūt arī varētu uzskatīt par lielu žēlastību; jo tā ir ļoti izdevīga un tiešām ir liels ieguvums.

68. Un tomēr – patiesībā šāda grēku atlaide ir pati niecīgākā žēlastība, ja salīdzina to ar Dieva žēlastību un krusta dievbijību.

69. Bīskapu un mācītāju pienākums ir goddevīgi atļaut apustuliskās grēku atlaides komisāriem darīt viņu darbu.

70. Bet vēl jo vairāk viņu pienākums ir – modri gādāt, lai tie pāvesta pavēles vietā nesludinātu paši savus izdomājumus.

71. Kas uzstājas pret pāvesta grēku atlaides patiesību, tas lai ir nolādēts.

72. Turpretī tas, kas ir noraizējies vai apbēdināts atlaižu sludinātāju pārdošo un nekaunīgo vārdu dēļ, – lai ir svētīts.

73. Ja pāvests taisnīgi soda ar savu nežēlastību un baznīcas lāstu tos, kas jebkādā veidā kaitē grēku atlaides sludināšanai,

74. – vēl jo vairāk viņš vēlas uzkraut savu nežēlastību un lāstu tiem, kuri, izmantodami kā aizsegu grēku atlaides, kaitē mīlestībai un patiesībai.

75. Ir briesmīgi un neprātīgi vērtēt pāvesta grēku atlaides tik augstu, it kā tās spētu sniegt absolūciju vai atpestīt no grēkiem.

76. Turpretī mēs sakām, ka pāvesta atlaide nespēj atbrīvot cilvēku pat no sīkākajiem ikdienas grēkiem un to radītās vainas.

77. Tātad sacīt, ka Sv. Pēteris, ja viņš tagad būtu pāvests, nespētu dot lielāku grēku atlaidi, būtu zaimošana pret Sv. Pēteri un pāvestu.

78. Turpretī mēs apgalvojam, ka gan pašreizējam, gan arī citiem pāvestiem ir dota lielāka grēku atlaide, proti – Evaņģēlijs ar visu tā spēku, dāvanas dziedināt u.c., 1. Kor. 12:6–9.

79. Dieva zaimošana ir – sacīt, ka krusts, kas krāšņi izrotāts ar pāvesta ģerboni, spēj tikpat daudz kā Kristus krusts.

80. Bīskapi, mācītāji un teologi, kuri pieļauj, ka šādi vārdi tiek sacīti vienkāršajiem ļaudīm, nesīs par to smagu atbildību.

81. Šādas pārdošas un nekaunīgas runas un lielīšanās ar grēku atlaidēm noved pie tā, ka arī izglītotiem cilvēkiem ir grūti aizstāvēt pāvesta godu un cieņu pret šādiem apmelojumiem, kā arī vienkāršo ļaužu dzēlīgajiem, izmanīgajiem jautājumiem.

82. Proti: kādēļ pāvests neatbrīvo no šķīstītavas uzreiz visas dvēseles – visusvētākās mīlestības un ārkārtējas nepieciešamības dēļ, rūpējoties par šīm dvēselēm, – kas būtu vistaisnīgākais iemesls šādai rīcībai; daudz mazsvarīgāka iemesla – iznīcīgās naudas – dēļ, lai būvētu Sv. Pētera katedrāli, viņš taču atbrīvo neskaitāmu daudzumu dvēseļu!

83. Tāpat arī: kādēļ vēl arvien tiek ievēroti mirušo [pieminēšanas] svētki un gadadienas un kādēļ pāvests neatdod un neļauj ņemt atpakaļ beneficijus vai *prebendas*, kas dibināti par labu mirušajiem, ja jau tagad ir nepareizi lūgt par atpestītajiem?

84. Tāpat: kas gan tas par jaunu Dieva un pāvesta svētumu, kas arī bezdievjiem un Dieva ienaidniekiem naudas dēļ ļauj atbrīvot dievbijīgas un Dieva mīlētas dvēseles, tomēr negrib ļaut šādas dvēseles atbrīvot par velti, mīlestības un šo dievbijīgo un Dieva mīlēto dvēseļu lielās nepieciešamības dēļ?

85. Tāpat: kādēļ *Canones poenitentiales*, tas ir, grēknožēlas noteikumi, kuri jau sen paši par sevi ir atmesti un miruši, jo netiek pielietoti, vēl būtu atlīdzināmi ar naudu, ar grēku atlaižu palīdzību, itin kā šie noteikumi vēl būtu spēkā un dzīvi?

86. Tāpat: kādēļ pāvests tagad labprātāk neceļ Sv. Pētera katedrāli pats par savu naudu, nevis par nabaga kristiešu naudu, lai gan viņa bagātības taču ir daudz lielākas par jebkura bagātnieka krājumiem?

87. Tāpat: ko pāvests ar savām grēku atlaidēm piedod vai sniedz tiem, kas jau ar savu pilnīgo grēku nožēlu ir tiesīgi saņemt pilnīgu grēku piedošanu un atlaidi?

88. Tāpat: kas gan baznīcai nestu vēl lielāku labumu kā tas, ka pāvests nevis vienu reizi, bet simt reižu dienā katram ticīgajam dāvātu šo piedošanu un atlaidi?

89. Tā kā pāvests ar grēku atlaidēm vairāk rūpējas par dvēseļu pestīšanu, nevis cenšas iegūt naudu, – kādēļ tad viņš atceļ un iznīcina agrāk dotās vēstules un atlaides, kurām taču vēl arvien ir tas pats spēks?

90. Šie laju asie argumenti tiek tikai ar varu apklusināti, nevis atspēkoti ar skaidriem pamatojumiem; tas liek ienaidniekiem izsmiet baznīcu un pāvestu, turklāt dara kristiešus nelaimīgus.

91. Tādēļ, ja grēku atlaides tiktu sludinātas saskaņā ar pāvesta garu un nodomu, atbildes uz šiem iebildumiem būtu viegli atrodamas, jā, tādi iebildumi pat nekad nebūtu radušies.

92. Tādēļ lai pazūd visi sludinātāji, kuri Kristus draudzei saka: miers! miers! – un miera nav (Eceh. 13:10–16).

93. Labi klāsies tiem sludinātājiem, kuri Kristus draudzei saka: krusts! krusts! – un krusta nav.

94. Ir jāmāca un jāmudina kristieši, lai viņi censtos sekot savai galvai, Kristum, caur krustu, nāvi un elli.

95. Tā vairāk būs to, kuri caur daudzām bēdām nonāks debesu valstībā (Ap. d. 14:22), nevis, tukšu miera solījumu maldināti, kļūs pārdroši.

Iebildums

Es, doktors Mārtiņš Luters no Vitenbergas augustīniešu–eremītu ordeņa, gribu atklāti apliecināt, ka esmu publicējis dažas tēzes pret tā sauktajām pāvesta grēku atlaidēm. Lai gan līdz šim nedz mūsu cienījamā un godājamā universitāte, nedz arī pilsoniskā vai baznīcas vara nav mani nolādējusi, tomēr, kā man nācies dzirdēt, ir daži pārsteidzīgi un nekaunīgi cilvēki, kuri, iedomādamies šo lietu labi sapratuši un skaidri saskatījuši, nekaunas pasludināt mani par ķeceri. Bet es, tāpat kā jau agrāk daudzkārt esmu darījis, arī tagad kristīgās ticības dēļ sirsnīgi lūdzu ikvienu: vai nu parādiet man labāku ceļu – ja Dievs jums tādu ir atklājis –, vai arī pakļaujiet savas domas vismaz Dieva un baznīcas spriedumam. Jo es neesmu tik pārdrošs, ka jebkurā gadījumā dotu priekšroku savam viedoklim visu pārējo ieskatu vidū; taču neesmu arī tik nesaprātīgs, lai pieļautu, ka Dieva vārds tiktu pakārtots cilvēku izdomām.